

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การศึกษาค้นคว้า “ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย : ศึกษากรณีการใช้โคมลอย” การใช้ผลิตภัณฑ์สินค้าโคมลอย หรือการจุดและปล่อยโคมลอยเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ได้รับค่านิยมในช่วงเทศกาล เป็นการสร้างสีสันเพื่อคึงคุณนั้กท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ พื้นที่จัดงานพิธี กิจกรรมเฉลิมฉลองทั้งของภาครัฐและภาคเอกชนค่านิยมเชื่อ ประเพณี ความเพิกเฉลใจและความสวยงาม โดยทั่วไปจะเห็นได้ว่าโคมลอยจำนวนมากที่ลอยอยู่บนท้องฟ้าในยามค่ำคินนั้นสวยงามด้วยแสงระยิบระยับเต็มท้องฟ้า จึงมีผู้ผลิต ผู้ค้าโคมลอย และผู้ซื้อ โคมลอยเป็นจำนวนมาก มีการผลิต การซื้อและจำหน่ายโคมลอยอย่างเสรีตามหลักอุปสงค์และอุปทาน

เมื่อพิจารณาจากสภาพของโคมลอย การใช้โคมลอยอาจก่อให้เกิดอันตรายได้หลายประการ และกระทบต่อความปลอดภัยสาธารณะทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศดังที่ได้กล่าวมาจนถึงขั้นได้มีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 27/2559 เรื่อง มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนจากการจุดและปล่อยบั้งไฟ พลุ ตะไล โคมลอย โคมไฟ โคมควัน หรือวัตถุอื่นใดที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2559 ซึ่งมีลักษณะมาตรการเพื่อความปลอดภัยสาธารณะ คือห้ามมิให้ผู้ใดจุดและปล่อย หรือกระทำการอย่างใดให้โคมลอยขึ้น ไปสู่อากาศ ตามเงื่อนไขที่กำหนด เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในพื้นที่เพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้น มิเช่นนั้นจะมีความผิดทางอาญาซึ่งมีบทกำหนดโทษทั้งจำคุกและปรับ โดยมาจากกรณีที่ภาครัฐมองว่าการปล่อยโคมลอยเป็นกิจกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดเหตุอันตรายร้ายแรง และอาจสร้างความสูญเสียอย่างใหญ่หลวง ตลอดจนกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ ซึ่งอันที่จริงแล้วได้ยังส่งผลกระทบต่อเป็นข้อจำกัด อุปสรรคต่อการผลิตและการจำหน่าย ซึ่งเป็นเสรีทางการค้าไปโดยปริยาย ซึ่งการคิดต่อสอบถามผู้ประกอบการเสนอขายสินค้าออนไลน์พบว่าผู้ประกอบการบางส่วนต้องเลิกกิจการไป ผู้ประกอบการที่ยังดำเนินธุรกิจอยู่ได้รับผลกระทบจากยอดขายที่ลดลงไป ซึ่งจำเป็นต้องปรับตัวทางธุรกิจ นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อภาครัฐกิจและกิจกรรมอื่นๆที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น กิจกรรมสันตนาการและบันเทิง การท่องเที่ยว เป็นต้น

ผลิตภัณฑ์สินค้าโคมลอยที่มีการซื้อขายกันนั้นมีสภาพที่อาจเป็นอันตราย หรือเป็นที่รับรู้ถึงความเสี่ยงที่จะก่ออันตรายได้ เมื่อโคมลอยถูกปล่อยลอยไปบนท้องฟ้า ก่อให้เกิดความเสียหาย ไม่

ว่าจะเป็นการเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินของผู้อื่น โดยเฉพาะมีข้อกังวลในกรณีที่โคมลอยลอยไปก่อให้เกิดไฟไหม้จนทรัพย์สินของชาวบ้านซึ่งเป็นบุคคลภายนอกได้รับความเสียหาย ซึ่งเกิดปัญหาในการระบุตัวตนของผู้ประกอบการ

ผลสรุปจากการศึกษาของผู้วิจัยต่อผู้ประกอบการซึ่งเสนอขายสินค้าโคมลอยผ่านเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ เพื่อให้ทราบแน่ชัดเกี่ยวกับตลาดของผลิตภัณฑ์สินค้าโคมลอย พบว่าผู้ประกอบการมักจะไม่ทำและติดฉลากสินค้าโคมลอย ซึ่งควรระบุข้อบ่งชี้ ข้อแนะนำ หรือคำเตือนในการใช้ และชื่อสถานที่ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย บางส่วน ไม่ได้ทำเพราะว่าเป็นผู้ขายส่งให้ผู้ซื้อไปทำตลาดของตนเอง บางส่วนจะทำก็ต่อเมื่อมีลูกค้าสั่งทำจำนวนมากและออกค่าใช้จ่ายในการทำตลาด อาจเพราะว่าไม่ได้เห็นความสำคัญ ความจำเป็น และผลที่ตามมาจากการไม่มีฉลาก

จากการที่ผู้วิจัยได้พิจารณาข้อกำหนดเกี่ยวกับฉลากจาก

1) มาตรฐานผลิตภัณฑ์สินค้า โคมลอย

2) คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 27/2559 ประกาศจังหวัดและข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครในเรื่องนี้ และ

3) กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค

การผลิตสินค้าโคมลอยต้องเป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์โคมลอย หรือมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเลขที่ มผช. 808/2552 ซึ่งมีข้อกำหนดเกี่ยวกับฉลากไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งกำหนดไว้ว่าที่ฉลากหรือภาชนะบรรจุโคมลอยทุกหน่วยของผลิตภัณฑ์โคมลอย อย่างน้อยต้องมีเลขอักษรหรือเครื่องหมายแจ้งรายละเอียดให้เห็นได้ง่าย ชัดเจนเกี่ยวกับชื่อเรียกผลิตภัณฑ์ ขนาด เดือนปีที่ทำ ข้อแนะนำในการใช้คำเตือน ชื่อผู้ทำหรือสถานที่ทำและสถานที่ตั้ง หรือเครื่องหมายที่จดทะเบียนในกรณีที่ใช้ภาษาต่างประเทศ ต้องมีความหมายตรงกับภาษาไทย

ผู้วิจัยพบว่ามาตรฐานผลิตภัณฑ์โคมลอยมีข้อกำหนดที่ชัดเจนเกี่ยวกับฉลาก ส่วนประกาศจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งอาศัยอำนาจคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 27/2559 ไม่มีข้อกำหนดที่ชัดเจนเกี่ยวกับฉลาก แต่ทั้งมาตรฐานผลิตภัณฑ์โคมลอยและประกาศจังหวัดเพชรบุรี ไม่มีระบุชัดเจนเกี่ยวกับบทลงโทษและความรับผิดชอบในกรณีที่การผลิตหรือลักษณะของโคมลอยที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานและข้อกำหนดซึ่งรวมถึงส่วนที่เกี่ยวกับฉลาก การมีข้อกำหนดเฉพาะเกี่ยวกับฉลากในมาตรฐานผลิตภัณฑ์โคมลอยหรือมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเลขที่ มผช. 808/2552 สอดคล้องกับมาตรการการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านฉลากสินค้าภายใต้กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งถาตุรัฐมีบทบาทในการควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับสินค้าหรือบริการเพื่อบังคับให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องให้ข้อมูลข่าวสารขั้นต้นแก่ผู้บริโภค ในส่วนที่ชัดเจน คือ โดยใช้วิธีการควบคุมฉลาก การกำหนดให้สินค้าแต่ละอย่าง โดยเฉพาะเจาะจงเป็นสินค้าที่ควบคุม

ฉลาก โดยการประกาศของคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก จึงเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจที่จะต้องให้ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคที่จะได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้านั้นๆ โดยผู้บริโภคสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบในการพิจารณาเลือกซื้อหรือใช้สินค้าได้อย่างปลอดภัย

จากการพิจารณากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งได้กำหนดให้สินค้าที่เข้าเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ เป็นสินค้าที่เข้าข่ายการควบคุมฉลากได้ คือ ประเภทที่ 2 โดยหากตีความอย่างกว้าง ผลกระทบสินค้าโคลมลอยอาจเป็นสินค้าที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายของผู้บริโภคหรือบุคคลภายนอกได้ อันเนื่องมาจากการใช้โคลมลอย หรือโดยสภาพของสินค้าโคลมลอยนั้น หรืออาจเป็นสินค้าที่ประชาชนทั่วไปใช้ ซึ่งการกำหนดฉลากของสินค้านั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคในการที่จะทราบข้อเท็จจริงในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้านั้น อาจเข้าข่ายเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากได้ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันคณะกรรมการว่าด้วยฉลากยังไม่ได้กำหนดให้ผลิตภัณฑ์สินค้าโคลมลอยเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก ในขณะที่ได้มีการกำหนดให้ดอกไม้เพลิงเป็นสินค้าควบคุมฉลากแล้ว การที่ผลิตภัณฑ์สินค้าโคลมลอยไม่มีฉลาก ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานผลิตภัณฑ์โคลมลอยหรือมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเลขที่ มผช. 808/2552 ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าสินค้าโคลมลอยไม่ได้เป็นสินค้าควบคุมฉลาก หรือเป็นเพียงผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งในข้อกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน คำสั่งหัวหน้าคณะกรรมการความสงบแห่งชาติที่ 27/2559 ประกาศจังหวัดและข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครในเรื่องนี้ ไม่มีบทกำหนดโทษหรือความรับผิดชอบไว้เมื่อไม่มีฉลากสินค้า

จากการที่ผลิตภัณฑ์สินค้าโคลมลอยอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 การพิจารณาความรับผิดชอบของผู้ประกอบการต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีความเสียหายเกิดขึ้น ผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากการใช้ผลิตภัณฑ์สินค้าโคลมลอย (ผู้ประกอบการได้ขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว) ไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน รวมถึงกรณีที่โคลมลอยลอยไปก่อให้เกิดไฟไหม้บ้านเรือนของชาวบ้าน บ้านเรือน ทรัพย์สินของชาวบ้านได้รับความเสียหายทั้งนี้ผู้เสียหายครอบคลุมผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแต่ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าไป แล้วได้รับความเสียหายจากการนำสินค้านั้นๆ ไปใช้ ผู้เสียหายยังรวมถึงบุคคลอื่นๆหรือบุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหายจากสินค้านั้นๆ ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ตามมาตรา 6 ว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นและความเสียหายเกิดจากสินค้าของผู้ประกอบการ ซึ่งให้เห็นว่าสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายมีความเกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการอย่างไร เช่น เป็นผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือ ผู้ว่าจ้างให้ผลิต รวมทั้งต้องพิสูจน์ว่ามีการใช้

งานและการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา ดังนั้นผู้ประกอบการทุกคนต้องรับผิดชอบผู้เสียหายซึ่งรวมถึงบุคคลภายนอกได้รับความเสียหาย ผู้เสียหายไม่ว่าจะเป็นผู้บริโภคเองหรือบุคคลภายนอกมีภาระการพิสูจน์อย่างเดียวกันคือการใช้หรือเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา ทั้งนี้การนำสืบพิสูจน์ข้างต้นใช้ได้แต่เฉพาะผลิตภัณฑ์สินค้าคอมลอยที่มีฉลากที่ระบุข้อบ่งชี้ ข้อแนะนำ หรือคำเตือนในการใช้ และชื่อสถานที่ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ซึ่งทำให้ผู้เสียหายสามารถระบุตัวตนของผู้ประกอบการได้ ในทางตรงกันข้าม หากผลิตภัณฑ์สินค้าคอมลอยที่ไม่ปรากฏฉลากทำให้ไม่สามารถระบุตัวตนของผู้ประกอบการได้ ซึ่งจะส่งผลถึงการพิสูจน์ข้อเท็จจริงและหาตัวผู้ประกอบการให้มารับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น

กรณีที่ผลิตภัณฑ์สินค้าคอมลอยที่มีฉลากที่ระบุข้อบ่งชี้ ข้อแนะนำ หรือคำเตือนในการใช้ และชื่อสถานที่ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย กฎหมายสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบผู้เสียหายไม่ต้องนำสืบพิสูจน์ว่า สินค้าชิ้นนั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการคนใด การกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการ จากการที่พระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 นี้ยึดถือตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) คือผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้าชิ้นนั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ความรับผิดนี้ไม่ต้องพิจารณาว่าผู้ประกอบการนั้นจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการก่อความเสียหายนั้นหรือไม่ และจะหลุดพ้นจากความรับผิดเมื่อมีข้อแก้ตัวหรือเหตุยกเว้นความรับผิดตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น ทำให้ผู้ประกอบการมีภาระการพิสูจน์มากกว่าผู้บริโภคและผู้เสียหาย

หลักในการพิจารณาคือ ความรับผิดของผู้ประกอบการ ไม่ใช่ความรับผิดของผู้บริโภค อย่างไรก็ตามเมื่อผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์สินค้าคอมลอยแล้วนำไปใช้งานก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลภายนอกอาจตกเป็นผู้ร่วมรับผิด หรือผู้ที่รับผิด หากมีการนำสืบพิสูจน์ได้มีส่วนผิดบางประการจนก่อให้เกิดความเสียหาย ผู้ประกอบการต้องพิสูจน์ในเชิงปฏิเสธ เชิงหักล้างว่าสินค้าของตนไม่ได้มีความบกพร่องจากเหตุใดเหตุหนึ่งใน 3 เหตุบกพร่อง คือ การผลิต การออกแบบ การไม่ได้กำหนดวิธีใช้วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ซึ่งเห็นได้ว่าผลิตภัณฑ์สินค้าคอมลอยอาจเกิดเหตุความบกพร่องในส่วนสุดท้ายนี้ จากการที่ไม่ค่อยพบเห็นว่ามีผลิตภัณฑ์สินค้าคอมลอยมีฉลากที่ระบุข้อบ่งชี้ ข้อแนะนำ หรือคำเตือนในการใช้ และชื่อสถานที่ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ซึ่งควรปรากฏให้เห็นที่ฉลากหรือภาชนะบรรจุคอมลอยทุกหน่วยภายใต้มาตรฐานผลิตภัณฑ์สินค้าคอมลอย ผลิตภัณฑ์ชุมชนเลขที่ มผช. 808/2552 จากการวิเคราะห์ทำให้เห็นได้ว่า เมื่อพบว่าผู้ประกอบการมีความบกพร่อง ผลจากความบกพร่องนี้อาจชี้ให้เห็นได้ว่าผลิตภัณฑ์สินค้าคอมลอยเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผลก็คือ

ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบ ตามข้อต้นนิยามของกฎหมาย โดยผู้เสียหายต้องพิสูจน์ได้ว่ามีการใช้งานและการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา ซึ่งจะเกิดเช่นนี้ได้นั้นผู้เสียหายต้องสามารถระบุตัวคนผู้ประกอบการได้ ซึ่งส่วนใหญ่ต้องขึ้นอยู่กับการมีฉลาก

กล่าวโดยสรุปจากหลักเกณฑ์และมาตรการทางกฎหมายนี้ คือเมื่อปรากฏว่าผลิตภัณฑ์สินค้าปลอมยไม่ได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้ประกอบการจะหลุดพ้นจากความรับผิด แต่หากพิจารณาแล้วปรากฏว่าผลิตภัณฑ์สินค้าปลอมยเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแล้วผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามหลักการสำคัญประการหนึ่งของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย คือการเยียวยาผู้เสียหาย เพื่อให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้รับการเยียวยาโดยที่ผู้เสียหายซึ่งไม่ได้ถูกจำกัดหรือไม่ต้องเป็นผู้บริโภคสินค้านั้น โดยตรง หรือไม่ต้องเป็นผู้ที่ซื้อสินค้า ซึ่งตามความมุ่งหมายของมาตรการกฎหมายทั้งหลาย คือ ต้องการให้การผลิตและการใช้ปลอมยเป็นไปอย่างเหมาะสม ตามมาตรฐานที่กำหนด ด้วยความระมัดระวังและก่อให้เกิดความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสังคมโดยรวมมากยิ่งขึ้น

การมีข้อกำหนดว่าด้วยฉลาก การบังคับใช้ข้อกำหนดเพื่อให้ผลิตภัณฑ์สินค้าปลอมยมีฉลากที่ตัวผลิตภัณฑ์ หีบห่อหรือภาชนะบรรจุปลอมยทุกหน่วย ซึ่งระบุข้อบ่งชี้ ข้อแนะนำ หรือคำเตือนในการใช้ และชื่อสถานที่ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย เป็นสิ่งที่สำคัญมาก และย่อมส่งผลดีหลายอย่าง นอกจากเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค สร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคแล้ว ยังทำให้สามารถระบุตัวคนของผู้ประกอบการทั้งหลายได้ ผู้เสียหายสามารถพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายเกิดจากสินค้าของผู้ประกอบการ ผู้ประกอบอยู่ในฐานะอะไร นำไปสู่การพิสูจน์ของผู้ประกอบการในเรื่องความบกพร่องจากการที่ไม่ได้กำหนดวิธีใช้วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ซึ่งหากพิสูจน์ไม่ได้ก็จะส่งผลให้สินค้าปลอมยเข้าข่ายเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย นำไปสู่ความรับผิดของผู้ประกอบการ แต่หากไม่มีซึ่งระบุข้อบ่งชี้ ข้อแนะนำ หรือคำเตือนในการใช้ และชื่อสถานที่ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ฯลฯ ย่อมส่งผลให้ผู้เสียหายไม่อาจระบุตัวคนผู้ประกอบการได้ ซึ่งยากที่จะไปค้นหาและไปเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบได้ตามหลักเกณฑ์ของกฎหมาย

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดและความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยศึกษาการใช้ปลอมย ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะบางประการอันจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมาย ดังต่อไปนี้

1) ผู้วิจัยเห็นควรกำหนดให้ผลิตภัณฑ์สินค้า โคมลอย เป็นสินค้าที่มีฉลากเช่นเดียวกับ การกำหนดให้ดอกไม้เพลิงเป็นสินค้าควบคุมฉลาก เมื่อโคมลอยเป็นสินค้าที่ไม่มีฉลากแล้วนั้น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 ก็ไม่มีบทกำหนด โทษเมื่อประชาชนได้ปล่อยโคมลอยไปก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของ บุคคลอื่น จึงควรที่จะอาศัยอำนาจตามมาตรา 30 และมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครอง ผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 โดยให้คณะกรรมการว่าด้วยฉลากเพิ่มเติม ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก เรื่อง ให้สินค้าโคมลอยเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก โดย กำหนดให้โคมลอยกลายเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากเพื่อให้มีบทลงโทษโดยเฉพาะ และนำค่านิยม ของการควบคุมฉลากของมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเลขที่ มผช. 808/2552 เพื่อให้ผู้ผลิตต้องมีส่วน ร่วมในการรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อผู้บริโภค

2) สืบเนื่องมาจากการที่ผลิตภัณฑ์โคมลอยไม่มีฉลากที่ระบุข้อบ่งชี้ ข้อแนะนำ หรือคำ เตือนในการใช้ และชื่อสถานที่ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ซึ่งควรปรากฏให้เห็นที่ฉลากหรือภาชนะบรรจุโคม ลอยทุกหน่วยภายใต้มาตรฐานผลิตภัณฑ์สินค้า โคมลอย ผลิตภัณฑ์ชุมชนเลขที่ มผช. 808/2552 เมื่อ พบว่าผู้ประกอบการมีความบกพร่อง ผลจากความบกพร่องนี้อาจชี้ให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์สินค้า โคม ลอยเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผลก็คือผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อ ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดยผู้เสียหายต้องพิสูจน์ได้ว่ามีการใช้งาน และการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา ดังนั้นจึงเกิดเป็นปัญหาว่าเมื่อผู้เสียหาย ได้รับความเสียหายจากการใช้โคมลอยผู้เสียหายต้องสามารถระบุตัวตนผู้ประกอบการได้ แต่ความจริง แล้วสินค้าโคมลอยเป็นสินค้าที่ไม่มีฉลาก ฉะนั้นผู้เสียหายจะเอาผิดกับผู้ประกอบการรายใดได้ เพราะไม่มีบทกำหนดโทษหรือความรับผิด ไว้เมื่อไม่มีฉลากสินค้า ผู้วิจัยเห็นว่าอันดับแรกควร กำหนดให้สินค้าโคมลอยเป็นสินค้ามีฉลากควบคุมเช่นเดียวกับดอกไม้เพลิงก่อน จึงจะเป็นการง่าย ที่จะสามารถพิสูจน์ว่าผู้ประกอบการรายใดต้องรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

3) ควรรณรงค์ประชาสัมพันธ์และสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการทั้งหลายทุกระดับเห็น ความสำคัญ ความจำเป็นและมีความรู้ผลที่ตามมา รวมทั้งให้ผู้ประกอบการเหล่านั้นดำเนินการ จัดทำและติดฉลากที่ชัดเจนซึ่งที่ระบุข้อบ่งชี้ ข้อแนะนำ หรือคำเตือนในการใช้ และชื่อสถานที่ ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้ประกอบการครอบคลุม เพื่อเป็นการป้องกันการเกิดปัญหาตามมาภายหลัง